

Door de tijd heen

De volgende gebeurtenissen, die te maken hebben met Nederlandse wegen, staan in willekeurige volgorde:

- 1 Bij de aanleg van een weg tussen Amersfoort en Utrecht werden aan weerszijden percelen aangewezen waarop regenten hun nieuwe buitenhuizen lieten aanleggen.
- 2 De pachters van tolwegen klaagden dat hun opbrengsten daalden na de aanleg van de eerste spoorlijnen.
- 3 In Gelderland ontstonden 'Hanzewegen', toen handelaren tussen verschillende Hanzesteden begonnen te reizen.
- 4 Keizer Napoleon Bonaparte besloot dat in Nederland een netwerk van verharde wegen moest worden aangelegd. De eerste 28 rijkswegen zouden naar Parijs worden doorgetrokken.
- 5 Nadat Atrecht een lokale marktfunctie kreeg, ontstond een steeds fijner netwerk van wegen tussen Atrecht en haar verzorgingsgebied.
- 6 Op de wegen rondom 's-Hertogenbosch werd tijdens de regering van koning Philips II alleen tol betaald door koopmannen die van buiten 's-Hertogenbosch kwamen.

- 2p **12** Zet deze gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Moderne tijd

In november 1830 stemde het Nationaal Congres van de nieuwe staat België over verschillende kwesties:

- 1 Het Congres stemde in met het voorstel dat België een monarchie werd.
- 2 Het Congres nam een grondwettelijke tekst aan met daarin de bepaling "dat de leden van het stamhuis van Oranje-Nassau voor altijd uit alle macht of gezag in België uitgesloten zijn".

- 3p **13** Licht de bepalingen toe door:
- uit te leggen waardoor het Congres verwachtte dat de eerste bepaling noodzakelijk was voor de acceptatie van de nieuwe staat België door Europese mogendheden, en
  - een binnenlands-politieke verklaring te geven voor het afwijzen van de leden van het stamhuis van Oranje-Nassau.

Hoofdredactrice Clara Zetkin schreef in 1898 in het Duitse tijdschrift *Die Gleichheit* (Gelijkheid): "Een tijdschrift als *Die Gleichheit* kan geen beweging veroorzaken [bij vrouwelijke arbeiders] maar kan werken binnen die beweging, door scholing en aanmoediging te geven; en dat heeft *Die Gleichheit* gedaan. *Die Gleichheit* heeft als hoofddoel de vrouwelijke kameraden aan te spreken die in de frontlinie staan bij onze strijd." Clara Zetkin wil met *Die Gleichheit* de koers van de Duitse feministische beweging veranderen.

2p 14 Geef aan:

- onder welke sociale klasse de feministische beweging in de negentiende eeuw vooral aanhang kreeg, en
- welke koersverandering Clara Zetkin wil bevorderen.

Gebruik bron 8.

Tse Tsan-tai is een Chinese uitgever die zich in Hongkong vestigt. Met deze prent geeft hij kritiek weer op de Chinese regering.

3p 15 Toon dit aan door:

- met de bron uit te leggen welke kritiek op de regering Tse weergeeft, en
- zonder bron te verklaren waardoor Tse deze prent kan publiceren in Hongkong.

Gebruik bron 9.

Je concludeert dat:

- 1 je twijfelt aan de betrouwbaarheid van deze bron voor een onderzoek naar de oorzaken van het Duitse verlies van de oorlog.
- 2 de bron gebruikt kan worden door tegenstanders van de dolkstootlegende.

3p 16 Ondersteun beide conclusies door:

- aan te geven waardoor je twijfelt aan de betrouwbaarheid van de bron voor het onderzoek, en
- uit te leggen welke redenering van Eliza von Moltke gebruikt kan worden door de tegenstanders van de dolkstootlegende.

Gebruik bron 10.

Twee beweringen:

- 1 De instructie van de Duitse regering aan de pers past bij een totalitaire samenleving.
- 2 Met de instructie wil de Duitse regering de bevolking van Duitsland voorbereiden op een mogelijke oorlog.

4p 17 Leg beide beweringen uit met telkens een andere verwijzing naar de bron.

Gebruik bron 11.

Twee gegevens:

- 1 Deze foto wordt door de Nederlandse legervoorlichtingsdienst afgekeurd voor publicatie.
- 2 Hugo Wilmar schrijft in 1946 aan zijn ouders: "Wat de publicatie [van zijn foto's] betreft: deze wordt zoveel mogelijk geblokkeerd en tegengegaan. Schandelijk! Het Nederlandse Volk leeft daarom in de stellige overtuiging dat we hier rustig in ons mooie Indië zitten en toch maar boffen."

Je gebruikt deze foto voor een onderzoek naar de dekolonisatieoorlog in Indonesië.

3p 18

Licht je keuze toe door:

- een verklaring te geven voor het besluit van de Nederlandse legervoorlichtingsdienst deze foto voor publicatie af te keuren (gegeven 1), en
- uit te leggen dat je de foto bruikbaar vindt voor je onderzoek, waarbij je je antwoord ondersteunt met gegeven 2.

In december 1963 werd het *Passierscheinabkommen* gesloten tussen West- en Oost-Duitse regeringen. Hierdoor kregen West-Berlijners een grenspas waarmee ze tijdens de feestdagen hun familie in Oost-Berlijn konden bezoeken.

Twee gegevens:

- 1 De grenspassen werden verstrekt door medewerkers van de *Staatssicherheidsdienst*.
- 2 De regering van de DDR beschouwde het *Passierscheinabkommen* als een internationaal verdrag maar de regering van de BRD deelde deze visie niet.

2p 19

Geef aan:

- met het eerste gegeven welk binnenlands politiek doel de DDR-regering wilde bereiken, en
- waardoor de BRD het *Passierscheinabkommen* niet wilde beschouwen als een internationaal verdrag.

Gebruik bron 12.

In september 1965 geeft de Nederlandse regering voor het eerst toestemming aan de Communistische Partij Nederland (CPN) voor zendtijd op radio en televisie.

- 2p **20** Geef aan welke visie Behrendt op deze toestemming weergeeft, waarbij je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron.

Volgens sommige historici kan het besluit om de CPN zendtijd te geven (zie vraag 20) worden verklaard vanuit:

1 de detente.

2 de verandering in het denken over autoriteit in de jaren 1960.

- 4p **21** Leg voor beide de redenering van de historici uit.

Gebruik bron 13.

Deze aandachtspunten passen bij de Culturele Revolutie.

- 4p **22** Noem twee kenmerken van de Culturele Revolutie waarbij deze aandachtspunten passen, waarbij je je antwoord telkens ondersteunt met een verwijzing naar een ander aandachtspunt.

Let op: je mag een aandachtspunt maar één keer gebruiken.

Gebruik bron 14.

Kort nadat de Chinese ambassade in Oost-Berlijn de fototentoonstelling laat inrichten, haalt de *Staatssicherheidsdienst* deze weg.

- 3p **23** Geef aan:
- welke ideologische boodschap China wil overbrengen aan de regering van de DDR met de fototentoonstelling, waarbij je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron, en
  - welke politieke boodschap de regering van de DDR overbrengt door de fototentoonstelling weg te halen.

In 1997 zei Jiang Zemin: "Het is belangrijk om de verhouding tussen ontwikkeling aan de ene kant en stabiliteit aan de andere kant zo goed mogelijk te beheersen, en zo een stabiele politieke en sociale samenleving te behouden. Zonder stabiliteit kan niets bereikt worden."

- 3p **24** Licht deze uitspraak toe door:
- de ontwikkeling te noemen waarop Zemin in zijn beleid in China de nadruk legde, en
  - uit te leggen welke politieke continuïteit in China Zemin met deze uitspraak wilde onderbouwen.

Drie gebeurtenissen bij de *Siegessäule* (de overwinningszuil), een monument in Berlijn:

- 1 In september 1873 marcheerden Duitse troepen triomfantelijk langs de *Siegessäule*, waarin kanonnen waren verwerkt die zij buit hadden gemaakt.
- 2 In mei 1945 hesen Poolse troepen na de overwinning in de Slag om Berlijn hun vlag in de top van de *Siegessäule*.
- 3 In juni 1979 werd de *Siegessäule* opgenomen in de route van een parade waarin aandacht werd gevraagd voor de rechten van homoseksuelen.

3p **25** Noem bij elke gebeurtenis het kenmerkende aspect van die tijd dat hierbij past.

Let op: je mag een kenmerkend aspect maar één keer gebruiken.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.